

Διάγραμμα μαθήματος

Κωδικός Μαθήματος THEO-530DL	Τίτλος Μαθήματος Παιδαγωγική, φιλοσοφία της παιδείας, χριστιανική παιδαγωγική	Πιστωτικές Μονάδες ECTS 7,5
Προαπαιτούμενα Κανένα	Τμήμα Θεολογίας	Εξάμηνο Χειμερινό
Κατηγορία Μαθήματος Υποχρεωτικό	Γνωστικό Πεδίο Παιδαγωγική, φιλοσοφία της παιδείας, χριστιανική παιδαγωγική	Γλώσσα Διδασκαλίας Ελληνικά
Επίπεδο Σπουδών Μεταπτυχιακές σπουδές	Διδάσκων Καθηγητής Ιωάννης Κογκούλης Δρ Νίκος Ορφανίδης	Έτος Σπουδών Α
Τρόπος Διδασκαλίας Εξ Αποστάσεως	Πρακτική Άσκηση	Συναπαιτούμενα Κανένα

Στόχοι μαθήματος

Οι βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι:

- Κατανόηση της Παιδαγωγικής ως επιστήμης, διάκριση των κυριότερων τάσεων, γνώση των επιμέρους όρων, που εκφράζουν το περιεχόμενο της αγωγής, γνωριμία του περιεχομένου των επιμέρους μεθόδων έρευνας στο χώρο της Παιδαγωγικής επιστήμης και αντιπαράθεση με το αντικείμενο και τα μεθοδολογικά προβλήματα της Παιδαγωγικής επιστήμης
- Κατανόηση και κριτική θεώρηση της πορείας της παιδαγωγικής σκέψης και πράξης από την αρχαιότητα και μέχρι και το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- Κατανόηση της σχέσης της κληρονομικότητας και του περιβάλλοντος στη δυνατότητα και την αναγκαιότητα της αγωγής
- Κατανόηση των επιμέρους ταυτοτήτων των μαθητών της προσχολικής, της σχολικής παιδικής ηλικίας και των εφήβων μαθητών, καθώς και της σχέσης μεταξύ των ταυτοτήτων των μαθητών της προσχολικής, της σχολικής παιδικής ηλικίας και των εφήβων μαθητών με την όλη λειτουργία της προσωπικότητάς τους
- Κατανόηση του ρόλου και του έργου του παιδαγωγού ως δασκάλου και Καθηγητή και κριτική θεώρηση των διαπροσωπικών σχέσεων μαθητών και δασκάλων - Καθηγητών
- Κατανόηση των σκοπών της Παιδείας γενικότερα και της αγωγής και εκπαίδευσης ειδικότερα, που συνδέονται με την περί του ανθρωπίνου όντος αντίληψη και οριοθέτηση των επιδιώξεων της παιδαγωγικής - παιδευτικής διαδικασίας
- Κατανόηση ότι η οικογένεια, ως χώρος διαπαιδαγώγησης των παιδιών και των εφήβων, αποτελεί σημαντικό ρυθμιστή των κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων των μελών της με το άμεσο και έμμεσο

περιβάλλον. Το σχολείο γενικότερα και η σχολική τάξη ειδικότερα συμβάλλουν στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Η Εκκλησία βοηθάει τα μέλη της να αναδειχθούν σε “κοσμοπολίτες”, αποτελούντες “κόσμου κόσμον”. Το κράτος είναι επιφορτισμένο με την ίδρυση και στελέχωση των σχολείων, τη ρύθμιση των προγραμμάτων, τον καθορισμό της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την εποπτεία στα σχολεία, την εξασφάλιση της δωρεάν παιδείας, τον καθορισμό των βαθμίδων εκπαίδευσης

- Κατανόηση των Προγραμμάτων σπουδών (Αναλυτικά Προγράμματα), που συνιστούν το βασικό πλαίσιο του μαθήματος και αποσκοπούν στη διδασκαλία και την παράδοση της γνώσης
- Κατανόηση του ρόλου της νέας τεχνολογίας, που προσφέρεται ως αναπόσπαστο μέρος της σχολικής διδασκαλίας
- Κατανόηση σύγχρονων βασικών παιδαγωγικών προβλημάτων. Η εγγραμματοσύνη νοείται ως η ικανότητα χειρισμού του έντυπου λόγου, ο αναλφαριθμητισμός διακρίνεται σε λειτουργικό και ηλεκτρονικό και η εκπαιδευτική ανισότητα σχετίζεται με τη δημοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης και την αντισταθμιστική εκπαίδευση. Ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση έχει ο ελεύθερος χρόνος και το περιβάλλον σε σχέση με την αγωγή και την αγωγή ειρήνης
- Κατανόηση της χριστιανικής αγωγής υπό το φως των σύγχρονων ζητημάτων του τομέα της Χριστιανικής Παιδαγωγικής

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές / μεταπτυχιακές φοιτήτριες θα μπορούν:

- να μελετήσουν την Παιδαγωγική, την επιστήμη της αγωγής, τους επιμέρους όρους, που εκφράζουν το περιεχόμενο της αγωγής, τις μεθόδους, που αποτελούν τα βασικά εργαλεία για την έρευνα στο χώρο της Παιδαγωγικής επιστήμης και τους σταθμούς στην παιδαγωγική σκέψη και πράξη
- να κατανοήσουν τη σχέση της Παιδαγωγικής με άλλους κλάδους της επιστήμης, που συνιστά βασική προϋπόθεση για την εντρύφηση κάποιου με το γνωστικό αντικείμενό της
- να ασχοληθούν με το παιδί και τον έφηβο ως υποκείμενα διαπαιδαγώγησης και το έργο του παιδαγωγού ως δασκάλου και Καθηγητή, που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πορεία της μαθησιακής διαδικασίας των μαθητών
- να μελετήσουν τους βασικότερους φορείς αγωγής, τα Προγράμματα Σπουδών (Αναλυτικά Προγράμματα) και τη νέα τεχνολογία, που αποτελεί πεδίο δράσης του διδάσκοντα
- να κατανοήσουν το περιεχόμενο της θρησκευτικής αγωγής, τις βασικές έννοιες της Χριστιανικής Παιδαγωγικής στη βάση μιας ιστορικής αναδρομής και να εξοικειωθούν με τη διαδικασία καθορισμού των προγραμμάτων θεολογικής και γενικότερης εκπαιδύσεως
- να αναπτύξουν δεξιότητες, που απαιτούνται για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών και άλλων μαθημάτων και να ασχοληθούν με θέματα που σχετίζονται με τη μελέτη των δυνατοτήτων διασφάλισης ενός δημιουργικού κλίματος μέσα στην τάξη στο πλαίσιο καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων

Περιεχόμενο μαθήματος

Περιεχόμενο του μαθήματος:

Μελετώνται:

- Η Παιδαγωγική και η επιστήμη της αγωγής, ο επιστημονικός χαρακτήρας, οι κυριότερες τάσεις, το αντικείμενο και τα μεθοδολογικά προβλήματα της Παιδαγωγικής επιστήμης
- Η δυνατότητα και αναγκαιότητα της αγωγής και οι κυριότεροι παιδαγωγικοί όροι, που έχουν σχέση με την έννοια και το περιεχόμενο της αγωγής, της εκπαίδευσης, της διδασκαλίας, της μάθησης και της Παιδείας
- Οι μέθοδοι έρευνας στον χώρο της παιδαγωγικής επιστήμης που είναι οι “Κλασικές” μέθοδοι έρευνας, η παρατήρηση, το πείραμα, το ερωτηματολόγιο, η συνέντευξη, τα τεστ, η κοινωνιομετρία, η μελέτη περίπτωσης, η ανάλυση περιεχομένου και οι ποιοτικές ερευνητικές μέθοδοι
- Η ιστορική αναδρομή στους σκοπούς της Παιδείας γενικότερα και της αγωγής και εκπαίδευσης ειδικότερα στο πλαίσιο των βασικών παιδαγωγικών ιδεωδών και ενός γενικότερου προβληματισμού της παιδαγωγικής - εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Η Παιδαγωγική σε σχέση με άλλους κλάδους της επιστήμης και ειδικότερα η σχέση της Ανθρωποβιολογίας, της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Φιλοσοφίας και της Θεολογίας με την αγωγή
- Οι σταθμοί στην παιδαγωγική σκέψη και πράξη στους πρωτόγονους και σε αρχαίους ανατολικούς λαούς, στην Αρχαία Ελλάδα και Ρώμη, στους πρωτοχριστιανικούς χρόνους στην Ορθόδοξη Ανατολή, από τον δυτικό μεσαίωνα μέχρι και σήμερα και ειδικότερα η αγωγή την εποχή του Δυτικού Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, την εποχή του Ρεαλισμού, του Διαφωτισμού, του Νεοανθρωπισμού και τον 19ο και 20ο αι. Μελετάται η παιδαγωγική σκέψη και πράξη στην ελληνική πραγματικότητα από την ίδρυση του πρώτου ελεύθερου ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, καθώς και η εκπαίδευση στην Ενωμένη Ευρώπη
- Σε σχέση με την αγωγή και την εκπαίδευση η σωματική, γλωσσική, νοητική, κοινωνική, συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας, η σωματική, βιολογική, συναισθηματική, γενετήσια, κοινωνική και νοητική ανάπτυξη του παιδιού της σχολικής ηλικίας, η σωματική ανάπτυξη, η γνώση της ανακάλυψης του “εγώ”, ο συναισθηματικός κόσμος, η διανοητική ανάπτυξη, η ανάπτυξη της κοινωνικότητας, η γενετήσια ανάπτυξη, η πολιτιστική ένταξη και η παρατηρούμενη αστάθεια του εφήβου. Μελετάται ο μαθητής στον χώρο του σχολείου και ο ρόλος του σε σχέση και αναφορά με την αυτοεκτίμηση και την αυτοαντίληψή του
- Το έργο και η προσωπικότητα του παιδαγωγού και θέματα, όπως η πρόβλεψη και η αξιολόγηση της αποδοτικότητας του παιδαγωγού, ο παιδαγωγός ως αυθεντία, ο παιδαγωγός και η επιστημονική κατάρτισή του, η παιδαγωγική σχέση και η διαπροσωπική επικοινωνία, οι βασικοί παιδαγωγικοί τρόποι συμπεριφοράς του παιδαγωγού στον παιδαγωγούμενο, οι αποκλίσεις στις σχέσεις παιδαγωγού - παιδαγωγούμενου, η αυτογνωσία και η αυτοκριτική του παιδαγωγού
- Τα Προγράμματα μάθησης (Αναλυτικά Προγράμματα), η μεθοδολογία στην αγωγή και τη διδασκαλία, τα μέσα αγωγής και διδασκαλίας, τα κίνητρα στη διδασκαλία και τη μάθηση και η τεχνολογία στην εκπαίδευση
- Οι βασικότεροι φορείς αγωγής, που είναι η οικογένεια και το σχολείο, καθώς και η σχεσιοδυναμική σχολείου και οικογένειας στην αγωγή και εκπαίδευση των μαθητών. Μελετώνται επίσης φορείς αγωγής παράλληλοι προς την οικογένεια και το σχολείο, που είναι η Εκκλησία και το κράτος

- Σύγχρονα βασικά παιδαγωγικά προβλήματα, όπως εκπαίδευση και κοινωνικός αποκλεισμός, εκπαίδευση και αντικοινωνική νεότητα, εγγραμματοσύνη (αλφαριθμητισμός) και αναλφαριθμητισμός, εκπαιδευτική ανισότητα, το πρόβλημα των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και ο αντισταθμιστικός ρόλος της, ελεύθερος χρόνος και αγωγή, περιβάλλον και αγωγή, ειρήνη και αγωγή

Μαθησιακές δραστηριότητες και διδακτικές μέθοδοι

Διαλέξεις, σεμινάρια, παρακολούθηση μαθημάτων, ατομική καθοδήγηση

Μέθοδοι αξιολόγησης

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, γραπτή εργασία και τελική γραπτή εξέταση

Απαιτούμενα διδακτικά εγχειρίδια και βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- 1 Δανασσής Αφεντάκης, Αντ., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική. Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής και Διδακτικής σκέψης (17ος - 20ος αι.), Παιδαγωγικά συστήματα, τ. Β΄, Γ΄ Έκδοση, Αθήνα 1992
- 2 Κογκούλης, Ιω., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, Θεσσαλονίκη 2021
- 3 Κογκούλης, Ιω., Τελετουργική της Ορθόδοξου Καθολικής Εκκλησίας, Θεσσαλονίκη 2018
- 4 Κογκούλης, Ιω., Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική, Θεσσαλονίκη 2016
- 5 Κογκούλης, Ιω., Επίτομος Δογματική της Ορθόδοξου Καθολικής Εκκλησίας. Κατά τις παραδόσεις του Καθηγητού π. Ιωάννου Ρωμανίδου, Θεσσαλονίκη 2016
- 6 Κογκούλης, Ιω., Διδακτική του Μαθήματος των Θρησκευτικών - Παιδείας και Ελληνορθόδοξης Κληρονομιάς στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη 2014
- 7 Κογκούλης, Ιω., Ο εκκλησιασμός των μαθητών. Συμβολή στη λατρευτική αγωγή, Θεσσαλονίκη 2005
- 8 Κογκούλης, Ιω., Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση, Θεσσαλονίκη 2004
- 9 Κογκούλης, Ιω., Διδακτική των θρησκευτικών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Θεσσαλονίκη 2003
- 10 Κογκούλης, Ι., Ο δάσκαλος και η Ορθόδοξη χριστιανική αγωγή των μαθητών του Δημοτικού σχολείου. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση, Θεσσαλονίκη 1997
- 11 Κοσμόπουλος, Α., Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική του προσώπου, Αθήνα 1983
- 12 Λάππας, Δ., Διαλογική επικοινωνία και παιδαγωγική αγάπη στο σύγχρονο σχολείο, Θεσσαλονίκη 2007
- 13 Μαρκαντώνης, Ι., Ο ελεύθερος χρόνος εις τον αιώνα της τεχνικής, Αθήνα 1973

- 14 Μαρκαντώνης, Ι., Παιδεία ειρήνης, Αθήνα 1977
- 15 Μαρκοπούλος, Α., Η εκπαιδευτική πολιτική των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών, Θεσσαλονίκη 1990
- 16 Μετοχιανάκης, Η., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική. Γενική θεώρηση, τ. Α΄, Ηράκλειο 2008
- 17 Μετοχιανάκης, Η., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική. Σημερινή προβληματισμοί και τάσεις, τ. Β΄, Ηράκλειο 2006
- 18 Μιαλάρε, Γ., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, μετ. Κ. Κατσιμάνης, Αθήνα 1985
- 19 Μπουζάκης, Σ., Νεοελληνική εκπαίδευση (1821-1985), Αθήνα 1986
- 20 Ξωχέλλη, Π., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, Έκδ. Ζ΄, Θεσσαλονίκη 2011
- 21 Φύκαρης, Ι., Θέματα Παιδαγωγικής Επιστήμης, Θεσσαλονίκη 2015

Προτεινόμενα διδακτικά εγχειρίδια και συμπληρωματική βιβλιογραφία

Προαιρετική βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

- 1 Αραβανής, Γ., Κοινωνιολογία και αγωγή, Αθήνα 1976
- 2 Βρεττός, Γ., Καψάλης, Α., Αναλυτικά προγράμματα, Θεωρία και τεχνογνωσία σχεδιασμού και αναμόρφωσης, Θεσσαλονίκη 1990
- 3 Γκόλια, Μ., Ο Κοσμάς Αιτωλός και η εποχή του, Αθήνα 1972
- 4 Ζιώγα, Π., Προβλήματα παιδείας του ελληνισμού κατά τον πρώτο αιώνα της τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1982
- 5 Κακαβούλης, Α., Ευρωπαϊκή διάσταση στην Παιδεία, Ερευνητική προσέγγιση. Προβληματισμοί, Αθήνα 1993
- 6 Κακαβούλης, Α., Ηθική Ανάπτυξη και Αγωγή, Αθήνα 1994
- 7 Καψάλης, Αχιλ., Παιδαγωγική Ψυχολογία, Θεσσαλονίκη 2006
- 8 Μαυρογιώργος, Γ., Το σχολείο και ο εκπαιδευτικός: Μια σχέση ζωής και σχετικής αυτονομίας στην υπόθεση της επαγγελματικής ανάπτυξης, Αθήνα 2005
- 9 Μπέλας, Θ., Ψυχοκοινωνιολογία της αγωγής, Αθήνα 1985
- 10 Νηλ, Α., Σ., Ελευθερία όχι αναρχία, μετ. Ευαγγέλου Γραμμένου, Αθήνα 1975
- 11 Νηλ, Α., Σ., Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης, μετ. Κ. Λάμπρου, έκδ. Γ΄, Αθήνα 1975
- 12 Ξωχέλλη, Π., Θέματα εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, Θεσσαλονίκη 1982
- 13 Ξωχέλλη, Π., Θεμελιώδη προβλήματα της παιδαγωγικής επιστήμης, Θεσσαλονίκη 1983
- 14 Ξωχέλλη, Π., Το Εκπαιδευτικό έργο ως κοινωνικός ρόλος. Μια έρευνα για την αυτοαντίληψη και τις στάσεις των Ελλήνων εκπαιδευτικών, Θεσσαλονίκη 1985
- 15 Παλαιολόγου, Γ., Ιωάννης Ερρίκος Πεσταλότσης. Η ζωή και το έργο του, Αθήνα 1973
- 16 Παπανούτσος, Ε. Π., Φιλοσοφία και Παιδεία, Αθήνα 1978
- 17 Πετρουλάκης, Ν., Προγράμματα, εκπαιδευτικοί στόχοι, μεθοδολογία, Αθήνα 1980
- 18 Πυργιωτάκης, Ι., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη, Αθήνα 1999
- 19 Τσαμπής, Γ., Η παιδεία εις το Βυζάντιον Ι., Αι περί αγωγής αντιλήψεις των Βυζαντινών, Μυτιλήνη 1963
- 20 Χατζηστεφανίδης, Θ., Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης (1821-1986), Αθήνα 1986

Ξένη βιβλιογραφία

- 1 Banks, O., Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, Θεσσαλονίκη 1987
- 2 Cohen, L., Manion, L., Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας, μτφρ. Μ. Φιλοπούλου, Χρ. Μητσοπούλου, Αθήνα 2000
- 3 Elzer, H., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, μετ. Δ. Χατζηδήμου, Αθήνα 1980
- 4 Westphalen, K., Αναμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων. Εισαγωγή στη μεταρρύθμιση του Curriculum, μετ. Ι., Πυργιωτάκη, Θεσσαλονίκη 1982
- 5 Wild, E., Möller, J. (Hrsg), Παιδαγωγική Ψυχολογία, Μετάφραση, Επιμέλεια Μαρία Ε. Ράντζου, Πελαγία Ι. Κογκούλη, Θεσσαλονίκη 2017